

LITHAUER, M S

Korrt och tydlig anvisning, för en och hvar, att hålla sina rakknifvar i fullkomligt godt stånd: slipa, draga och strigla dem; af M.S. Lithauer. Stockholm, Elméns och Granbergs tryckeri, 1827.

Stockholm
1827

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Ink 2. 6. Dec. 1827

Tekn. d.

Mask.

(Per.)

700-1827

Korrt och tydlig

Anvisning,

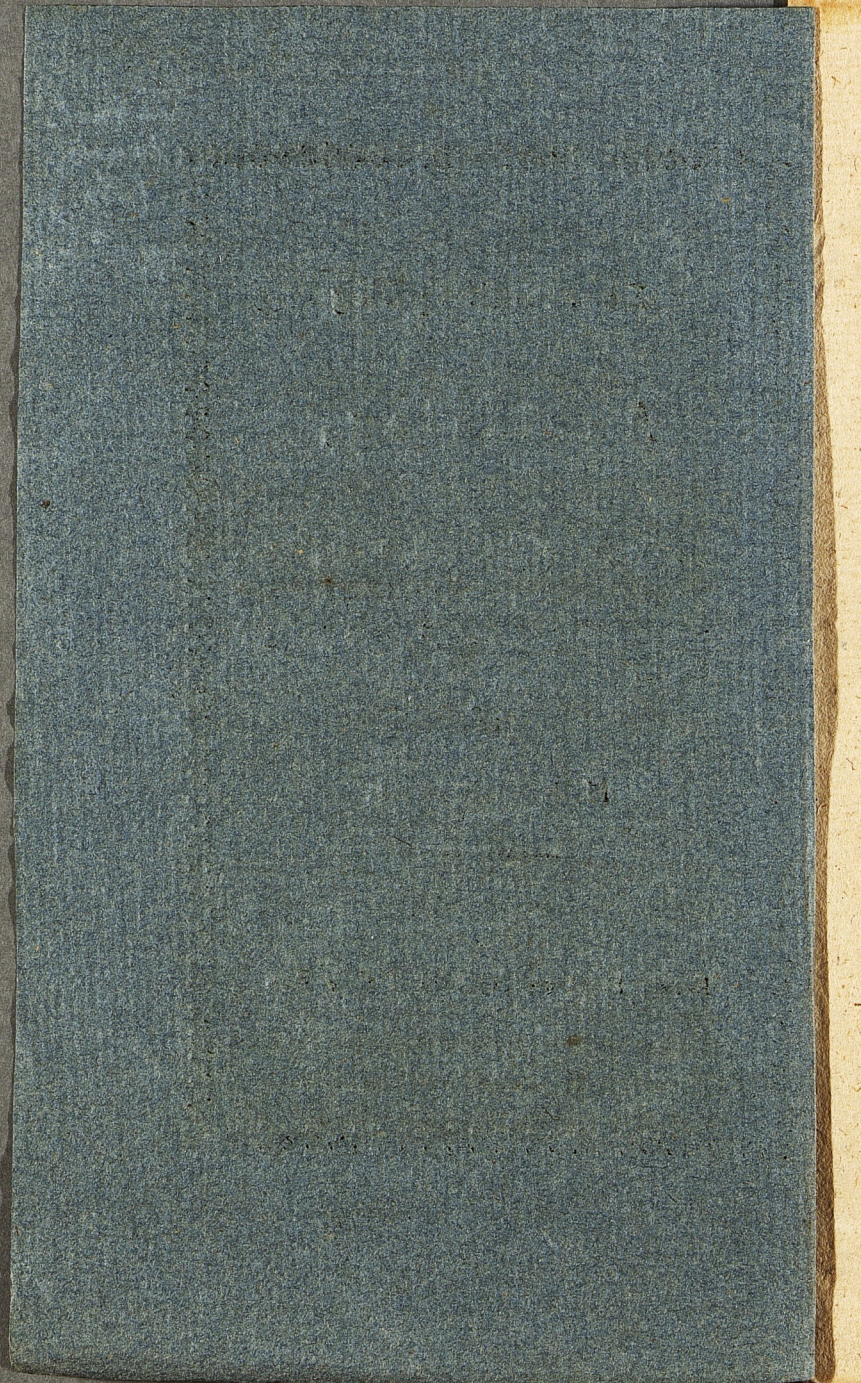
för en och hvar, att hålla sina
Rakknifvar i fullkomligt godt
stånd: slipa, draga och strigla
dem;

af

M. S. LITHAUER.

Denna konst meddelas för i Radr Rgs.

1827

Sv. Samb.
Teknol.
Maskin
(Br.)
1700-1829

Korrt och tydlig

Anvisning,

för en och hvar, att hålla sina Rak-
knifvar i fullkomligt godt stånd:
slipa, draga och strigla dem;

af

M. S. LITHAUER.

Stockholm,

Elméns och Granbergs Tryckeri, 1827.

Under den långa tid jag sysselsatt mig med Rakknifvars och andra fina instrumenters dragning, har jag, genom noggranna observationer funnit, att det finnes egentligen sex olika hufvudgrader af stålets hårdning, och knifvarnes deraf härrörande beskaffenhet. — Jag vill börja med att beskrifva dessa olika grader.

1:o Den sämsta sorten, hvaraf man kan få se knifvar eller andra instrumenter med det bästa utseende och finaste politur, är blöt eller jernaktig. När man drager knifven på oljehenen, lägger äggen sig än på den ena, än på den andra sidan, likasom vore den af bly, och släpper svårligen af

sig rå-äggen, så att man omöjligen kan å densamma erhålla ett godt bett, åtminstone går det vid första rakningen äfven på ett mindre starkt skägg, förloradt derigenom att äggen genast lägger sig.

2:o Det andra slaget är väl mindre jernaktigt, men då knifven drages på oljehenen, fälles rå-äggen ojemnt, så att så kallade hak derigenom uppkomma, hvarföre det är svårt nog att få ett godt och jemnt bett, hvilket dock är något bättre än af det första slaget.

3:o Denna sort är nära lika den föregående och faller under dragningen rå-äggen ojemnt; men kostar mindre arbete att få ett hvasst och fint bett, som är temligen varaktigt.

4:o Detta slag igenkännes deraf, att rå-äggen under dragningen affaller på henen såsom fint grus. Stålet är väl godt och man erhåller snart en god ägg på knifven, men man känner ändock li-

kasom ett lindrigt brännande vid rakningen.

5:o De knifvar, som kännas under namn af gjutståls-knifvar släppa väl rå-äggen hastigt nog, men äro svåra att få riktigt hvasa, hvarföre man bör vid dragningen noga sigta äggen. Vanligen finner man af detta slags stål 2:ne sorter, och endast en noga observation och erfarenheten gör att man kan skilja dem emellan.

6:o En verklig god rakknif igenkännes synnerligast deraf att rå-äggen är särdeles fin och bliver liggande på henen liksom det finaste klyfna människohår; men vid deras dragning fordras en hård tryckning och längre arbete.

En del knifvar hafva en rundad skapnad, breda ofvantill och smala nedåt skaftet. De kunna vara af godt stål, men i anseende till deras form, ganska svåra att dragga, hvarföre mycken noggrannhet dervid erfordras.

Andra knifvar, ehuru af godt stål, hafva vid hårdningen slagit sig och blifvit krokiga, hvilket, fastän det ofta är nästan omärkligt, oändeligen försvårar dragningen, så att en längre praktik dertill erfordras.

Det finnes äfven knifvar, som äro raka, men breda upptill och smala nedåt skaftet, hvarest de äro mycket tunna, och andra åter, som tvertom äro breda nedåt skaftet, men hafva en tjock ägg så att de fordra mycket arbete att kunna göras dugliga.

Hvad orsakerne till stålets mångfaldiga olikhet kunna vara, bekänner jag upprigtigt att jag ej vet, men den möda jag vid rakknifvars och andra instrumenters dragning använt samt de observationer jag dervid gjort, hafva föranledt förestående anmärkningar. Jag går nu att fortsätta min afhandling; dervid i ordningen först kommer oljehenar och brynstenar samt striglar.

Oljehenar äro vanligen och allmännast hvita eller gula å ena sidan och chocolate-färgade eller svartbruna å den andra. Den förstnämnde sidan är den användbaraste; men af dessa slags stenar äro en del så hårda att de icke kunna begagnas, hvilket af hvar och en, som derät lemnar uppmärksamhet, lätteligen upptäcket. Andra åter äro gropiga eller sandgrusiga och därför öduglige, emedan, i synnerhet de sednare, förorsaka att äggen blir sågagtig. Man bör egentligen hafva tvenne oljehenar, den ena hårdare och den andra blötare, äfvensom en fin sandsten, hvilken sednare nyttjas då knifven har större hak, eller är förmycket rund och tjock i äggen. En sådan sandsten uppfyller helt och hållet ändamålet, så att man för slipning af en knif, som är tillräckligt krum, och har någorlunda tjock rygg, kan alldeles undvara skärsliparens biträde. Orsaken hvarföre man bör hafva

2:ne olika henaar är åter den, att en knif med hårdt stål slipas fortare på den lösa stenen, men måste deremot förfinas på den hårdare. Har man ej tillgång på goda oljehenaar till dragning, kunna äfven så kallade brynstenar, hvilka af Dalkarlarne säljas och som äro till färgen gråa, svartbruna eller svarta, dertill användas. — Af dessa finnas väl de som ej kunna begagnas med olja, men det går äfven an att nyttja en sådan med vatten, och sedermera draga knifven på en finare hen med olja.

Sedan knifven blifvit dragen, på sätt här nedan förmäles, måste strigeln användas för att gifva den ytterligare finhet. Men på strigelns form beror hufvudsakligen om knifven skall blifva rätt god. — En Engelsk författare, Herr Kingsbury, lärer hafva förkastat det slags striglar, som äro urhålkade under lädret, och rekommenderat endast sådane som äro

8

massifva och något kullriga. — Jag kan ej gilla denna mening. — Det är väl sant att sådane striglar kunna vara goda nog då knifvarne äro redan väl dragne, men vid en eller annan rakning börjat blifva något slöa; men de göra ej deras åsyftade nytta, då man skall strigla en nyss slipad eller dragen knif. — Till detta ändamål passa bäst sådana striglar, som äro å ömse sidor urhålkade och å ena sidan beklädde med mjukt juft-läder samt å den andra med lärft af mellansorten, börandes bägge vara fullkomligt spände. En sådan strigel bör afslipas med en slät pimpssten och öfverstrykas med bomolja samt det slip som qvarligger på oljehenen, hvilket allt med handen ingnides så att man känner hetta deraf. Skälen hvarföre en strigel bör hafva denna construction äro att den fina rå-äggen, som ej på henen afgått, borttages på lädret och lärftet befriar knifven från ol-

jan. Dock bör man härvid iagttaga, att strigeln som oftast med handen aftorkas, för att derigenom borttaga den rå-ägg, som kunnat qvarstadna.

Dernäst får jag meddela mina åsikter uti konsten att rätt och väl draga en knif.

Stenen bör alltid ligga stilla och jemn på bordets kant, och till vinnande af detta ändamål bör under densamma läggas något flerdubbelt linne eller sammanvikit papper. Orsaken hvarföre stenen bör ligga på bordets kant är den, att i synnerhet en ovan hand då har mera stadga och lättare kan med fullkomlig frihet vändas, höjas och sänkas allt efter knifvens beskaffenhet och skapnad. En märkelig omständighet är, att knifven drages rakt fram och hålles jemnt på stenen. Som jag redan anmärkt, duga ej de sneda dragningarne och att lyfta knifvens rygg duger alldeles icke, ty deraf föl-

jer obestriddigen att äggen blir rund, och således oanvändbar. Deremot, då knifven drages grad på henen, med långa drag, stenens längd utåt, vinnes den väsendtliga fördelen, att äggen blir mera tunn och hvass; äfvensom stenen blir jemnött. Enahanda förhållande bör iagttagas vid knifvens utstrykning å strigeln.

Är knifven för tjock uti äggen, eller har han större hak, bör man först använda den fina sandstenen, hvarefter begagnas oljestenarne. För att med säkerhet draga en knif, bör, åtminstone hvad nybegynnare angår, knifven föras med bägge händerne, dervid knifven hålles med högra handens pekfinger och tumme fullkomligt hårdt att ej bladet må slinta, samt vänstra handens tumme hålles på ändan af bladet för att styra dragningen. Dragningen sker med jemna tag, med äggen förut, hvarvid, som förut nämnt är, knifbladet bör

ligga jemnt på stenen, och sedan han blifvit på detta sätt dragen å ena sidan, vänder man honom öfver ryggen på den andra sidan. Härvid bör observeras, att man noga iagttager, att knifven slipas lika många hvarf på båda sidor och att dragningen, uti oafbruten ordning, börjas från skaftet och fortsättes till ändan å ömse sidor, emedan genom den vanliga dragningen på nästan blott ett ställe, knifven blir antingen bortskämd eller får rå-ägg. Likaledes bör man vara angelägen att beständigt hålla så väl hufvudsakligen sandstenen som oljehenarne med lagom och tillräcklig olja, emedan eljest betydliga skårer uppkomma, hvilka oändligen försvåra dragningen. Är en knif mycket tandig, det vill säga, har många hak, då måste sandstenen först begagnas, och knifven på samma sätt som på oljehenen föras, intill dess alla hak äro bortslipade, hvilket ty-

deligen kan upptäckas då man sigtar knifven på den sidan som ligger på stenen och således är fri från olja och slip. Man bör emedeltid som oftast med en linnelapp aftorka knifven, för att med säkerhet kunna se förhållandet. Märker man då ej några hak, vidhängande skärfvor, eller för stark råägg, drager man mycket lindriga drag, och man håller knifven något mera lutad med udden mot stenen, då den förorsakar att råäggen går bort och udden blifver alldeles ren; sedan försökes genomganska sakta drag tvärsöfver nagelkanten på det namnlösa fingret, huruvida äggen erhållit tillbörlig jemnhet, hvilket af erfarenheten bäst läres. Sedan knifven på detta sätt blifvit å sandstenen jemnad, måste han nödvändigt med noggrannhet aftorkas, på det att något sand eller grus ej måtte skada oljehe-
nen som derefter begagnas. Vid själva dragningen är högst nödigt i.

agttaga, att handen höjes, sänkes och vrides, efter knifvens skapnad, på det knifven må erhålla öfver allt lika jemn ägg. Man må ej tro att något särdeles handlag erfordras för att draga alla sorter rakknifvar, ty det är endast nyssnämnde handens ledighet genom höjning, sänkning och vridning i enlighet med knifvens skapnad, som gör att hvarje sort knifvar kunna gifvas deras erforderliga godhet. Jag påminner ännu en gång derom, att den sneda dragningen efter min tanka är otjenlig, utom i det fall knifven under dragningen antagit en bred rå-ägg som icke på annat sätt vill lossna; hvarefter man dock bör fortsätta dragningen rätt fram, såsom ifrån början. Somlige draga knifven i en cirkelform; men den erhåller på detta sätt en sned och dålig ägg.

Jag har redan nämnt derom att knifven bör vid dragningen strykas öfver nageln. Detta är så mycket nödvändigare

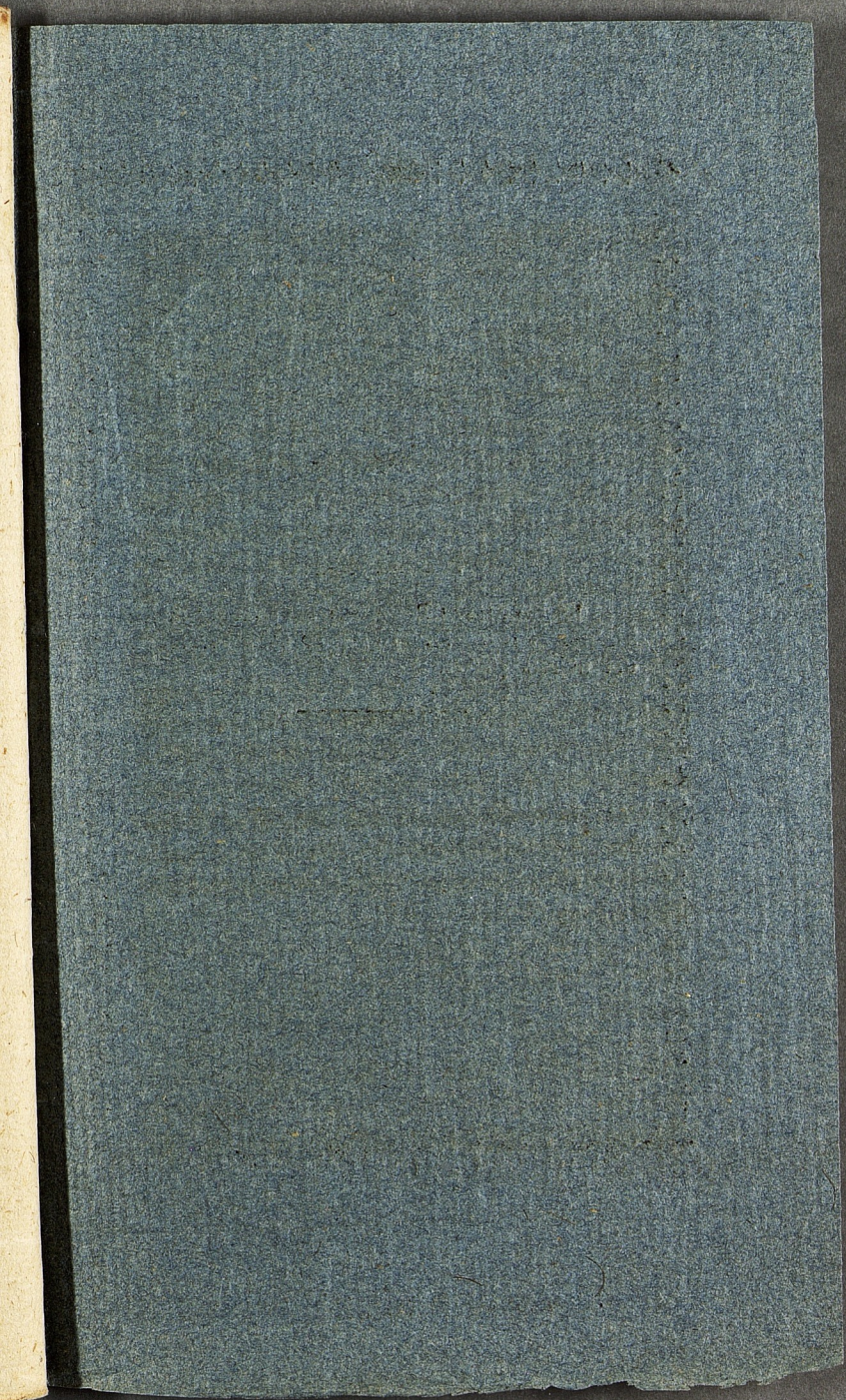
som genom detta prof man får erfara huruvida rå-äggen bortgått. För detta ändamål bör man, med lätt hand draga knifsäggen 3:ne gånger öfver nageln ifrån den nedra till den öfra ändan och dervid hålla honom dels upprätt, dels lutad åt ena dels åt andra sidan, hvarigenom man lättast finner om äggen lägger sig och någon rå-ägg ännu kvarblifvit. Detta gäller likväl endast då knifven drages på den fina eller hårda oljehenen, ty så länge knifven drages å sandstenen, kan den ännu icke erhålla den fina äggen. Man har också ett annat kännetecken på, huruvida rå-äggen bortgått; nemligen deraf, att då knifven riktigt drages, det vill säga, hålles fullkomligt jemnt på stenen, samlar sig oljan och slipet på äggens öfra kant, samt, då man drager denna sida af knifven, rakt ifrån skaftet till ändan, blifver slipet eller rå-äggen liggande på stenen likasom en plogfåra. En ytterligare god och äfven nödvändig utväg att finna huruvida den finaste rå-äggen försvunnit, är äfven att draga knifven på flata handen eller på blotta armen, då rå-äggen blifver liggandes på huden. För att ännu mer försäkra sig derom att knifven fått en fullkomligt god

ägg, bör man äfven, hvad jag kallar, sigta knifven, det vill säga, att man ser utåt äggen, hållandes knifven uti snedrigtning och något lutad, hvarvid säkerligen skönjes om äggen har sin tillbörliga finhet och jemnhet. Sedan knifven på detta sätt blifvit färdig strykes den på strigeln å linnesidan, med lika jemna drag som på henen, men från knifvens rygg till äggen och från skafvet till öfra ändan, hvarefter man försöker om han skär ett hårstrå tvärf utaf. Gör han det ej, utan klyfver hårstrået, då finnes ännu någon fin rå-ägg kvar, som ej kunnat borttagas och det blir då nödvändigt att med lätt hand gifva honom några dragningar på den fina oljehenen och derefter ytterligare behandla honom på nyssnämnde sätt.

Visserligen är ett arbete af detta slag ej betydligt och konsten att draga knivar och andra fina instrumenter ringa ansedd; men hvar och en, som ej flygtigt betraktar saken, skall finna att detta lilla arbete är gagneligt och att konsten ej är så alldeles lätt. Jag tror mig dock hafva lika tydligen som samvetsgrannt framställt rätta sättet att göra rakknivar hvassa, och är öfvertygad, att genom

noga efterföljd af de regler jag gifvit, hvar och en skall se ändamålet uppfyllt, ehuru väl någon öfning dertill erfordras.

Härigenom vill jag äfven undervisa mina gynnare hvilken sorts tvål bör till rakning begagnas. Den tvål, som vid uppöddringen likasom trådar sig, eller kännes sandartad eller starkt saltaktig duger alldeles icke, ty dels torkar den för hastigt på skägget, dels förslöar den rakknifvarne, och förorsakar grafråst, utan bör tvålen vara helt och hållet fri från ofvannämnde oarter och af den beskaffenhet, att den vid upplösningen förvandlar sig i ett något fast och tätt skum med små bläddror; äfvenledes bör vattnet, som begagnas vid rakning, vara ljumt, emedan på de flästa ställen brunnsvatten nyttjas, som nästan alltid är mer eller mindre mineralblandadt, hvilken skadliga egenskap genom uppkokningen bortdunstar.

Nedsatts de Exemplar eller sådant, hvarå
Sigillet är brutet, återtages ej, utan betalas till
det utsatta priset.

www.books2ebooks.eu